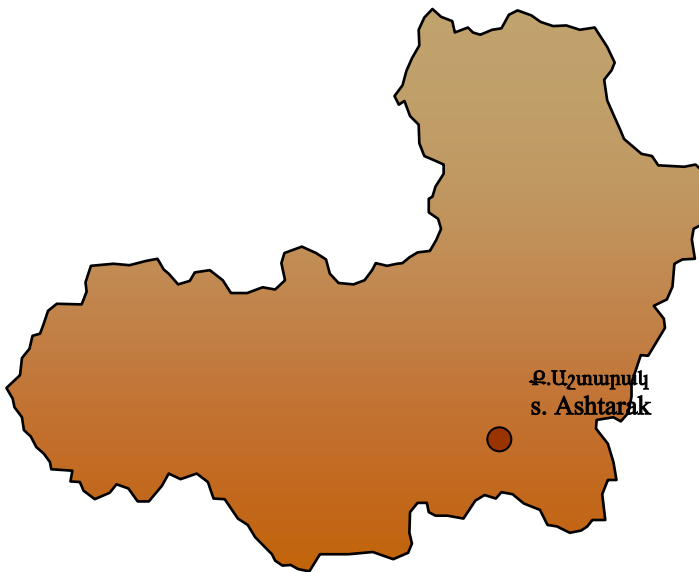

ՀՀ ԱՐԱԳԱԾՈՏՆԻ ՄԱՐԶ
RA ARAGATSOTN MARZ

ՀՀ ԱՐԱԳԱՏՈՏՆԻ ՄԱՐԶ RA ARAGATSOTN MARZ

Մարզկենտրոնը՝ ք. Աշտարակ	Marz centre Ashtarak town
Տարածաշրջանները՝ Աշտարակ, Ապարան, Արագած, Թալին	Territories Ashtarak, Aparan, Aragats, Talin
Քաղաքները Աշտարակ, Ապարան, Թալին	Towns Ashtarak, Aparan, Talin

ՀՀ Արագածոտնի մարզը գտնվում է մայրաքաղաք Երևանի և ՀՀ ամենաբարձր լեռնագագաթի՝ Արագածի միջև ընկած տարածքում:

Մարզն արևմուտքից պետական սահմանով սահմանակից է Թուրքիային, հյուսիսում սահմանակից է ՀՀ Շիրակի և Լոռու մարզերին, արևելքից՝ ՀՀ Կոտայքի մարզին, հարավ-արևելքից՝ մայրաքաղաքին և հարավից՝ ՀՀ Արմավիրի մարզին:

Aragatsotn marz of RA is situated in the territory lying between the capital Yerevan and the highest peak of RA-Aragats.

In the West the territory stretches until the *state border* of Turkey, in the North it borders RA Shirak and Lori marzes, in the East – RA Kotayk marz, in the South-East – capital Yerevan and in the South – RA Armavir marz.

Տարածքը Territory	2753 քառ. կմ/ sq. km
ՀՀ տարածքում մարզի տարածքի տեսակարար կշիռը Territory share of the marz in the territory of RA	9.3%
Քաղաքային համայնքներ Urban communities	3
Գյուղական համայնքներ Rural communities	111
Քաղաքներ Towns	3
Գյուղեր Villages	117
Բնակչության թվաքանակը 2008թ. հունվարի 1-ի դրությամբ Population number as of January 1, 2008	140.5 հազ. մարդ / ths. persons
<i>այդ թվում՝</i> <i>including:</i>	
քաղաքային urban	33.1 հազ. մարդ / ths. persons
գյուղական rural	107.4 հազ. մարդ / ths. persons
ՀՀ բնակչության ընդհանուր թվաքանակում բնակչության թվաքանակի տեսակարար կշիռը, 2007թ. Share of marz population size in RA population size, 2007	4.3%
Քաղաքային բնակչության թվաքանակի տեսակարար կշիռը Share of urban population size	23.6%
Գյուղատնտեսական նշանակության հողեր (2007թ. հուլիսի 1-ի դրությամբ) Agricultural land (as of 1st July, 2007)	217921 հա / ha
այդ թվում՝ վարելահողեր including: arable land	54157 հա / ha

ՀՀ Արագածոտնի մարզի տարածքով են անցնում հանրապետական նշանակություն ունեցող 3 ավտո- խճուղիները՝ Երևան-Աշտարակ-Թալին-Գյումրի, Երևան-Աշտարակ-Սպիտակ և Երևան-Արմավիր-Քարակերտ-Գյումրի:

Մարզի տարածքը հատում է նաև ՀՀ գլխավոր երկաթուղին (միայն ծայր արևմտյան հատվածով և մարզի տնտեսական զարգացման վրա էական ազդեցություն չի թողնում):

Մարզում են գտնվում Բյուրականի նշանավոր աստղադիտարանը, ՀՀ գիտությունների ազգային ակադեմիայի ռադիոֆիզիկայի և էլեկտրոնիկայի, ֆիզիկական հետազոտությունների ինստիտուտները:

2007թ.-ին մարզի տնտեսության հիմնական ճյուղերի տեսակարար կշիռները հանրապետության համապատասխան ճյուղերի ընդհանուր ծավալում կազմել են.

➤ արդյունաբերություն՝	1.3 %,
➤ գյուղատնտեսություն՝	7.6 %,
➤ շինարարություն՝	1.0 %,
➤ մանրածախ առևտուր	0.5 %,
➤ ծառայություններ՝	0.5 %:

Մարզի տնտեսության հիմքը արդյունաբերու- քյունը և գյուղատնտեսությունն են:

Արդյունաբերությունը մասնագիտացած է սննդամթերքի և ըմպելիքի, թանկարժեք իրերի արտադրության ու շինանյութերի հանքավայրերի շահագործման ուղղություններում: Մարզի աշխարհագրական դիրքը և բնակլիմայական պայմանները նպաստավոր են ինչպես բուսաբուծության (հացա- հատիկ, կարտոֆիլ, բազմամյա տնկարկներ, կերա- յին մշակաբույսեր), այնպես էլ անասնաբուծության զարգացման համար:

Գյուղատնտեսությունը հիմնականում մասնա- գիտացած է բուսաբուծության (մասնավորապես հացահատիկային մշակաբույսերի արտադրություն) և անասնաբուծության մեջ:

Քեռնատղևորափոխադրումները մարզում իրա- կանացվում են ավտոմոբիլային տրանսպորտով:

Մարզկենտրոն Աշտարակ քաղաքը (2007թ. տարեվերջին՝ 20.8 հազ. բնակիչ) գտնվում է Քասախ գետի ափին, Երևանից 20 կմ հյուսիս-արևմուտք: Քաղաքը հանդիսանում է Երևան-Գյումրի, Երևան-Սպիտակ ճանապարհների հանգույցը:

Քաղաքը զարգացել է որպես Երևան քաղաքի արբանյակ քաղաք: Այն մարզի վարչաքաղաքական, տնտեսական, գիտական ու կրթամշակութային կենտրոնն է:

Աշտարակ քաղաքի տնտեսության առաջատար ճյուղը սննդամթերքի և ըմպելիքի արտադրությունն է:

Ապարան քաղաքը (2007թ. տարեվերջին՝ 6.6 հազ. բնակիչ) մարզում մեծությամբ և նշանակու- քյամբ երկրորդ քաղաքն է: Գտնվում է Քասախ գետի ափին (Երևանից 59 կմ հեռավորությամբ): Ապարան քաղաքի տնտեսության առաջատար ճյուղը սննդա- մթերքի արտադրությունն է:

Թալին քաղաքը (2007թ. տարեվերջին՝ 5.7 հազ. բնակիչ) գտնվում է Արագած լեռան հարավ- արևմտյան լանջին: Քաղաքի տնտեսության հիմքը քանկարժեք իրերի արտադրությունն է:

The motor highways of republican importance - Yerevan-Ashtarak-Talin-Gyumri, Yerevan-Ashtarak-Spitak and Yerevan-Armavir-Karakert-Gyumri run through the territory of the *RA Aragatsotn marz*.

The territory of *marz* intersects RA principal railway as well (only across the end of the West, so it hasn't any influence on economic development of the marz).

The famous Observatory of Byurakan, the Institutes of Radiophysics and Electronics, Physical Researches of RA National Academy of Sciences are located in the marz.

In 2007 the share of *economy* main branches of RA Aragatsotn marz in total volume of correspondent branches of the republic comprised

➤ industry	1.3 %,
➤ agriculture	7.6 %,
➤ construction	1.0 %,
➤ retail trade	0.5 %,
➤ services	0.5 %.

The *main economy* branches of the marz are industry and agriculture.

Industry is specialized in manufacture of food products and beverage, precious articles and exploiting of mines of building materials. The geographical position and climatic conditions of the marz are favourable for development of both plant growing (grain, potatoes, perennial grass, and forage crops) and cattle breeding.

Agriculture is mainly specialized in plant growing and cattle breeding.

Freight and *passenger transportations* in the marz are implemented by road transport.

Marz centre Ashtarak (in the end of year 2007 comprised 20.8 ths. people) is situated on the bank of Kasakh river, in the distance of 20 km to the North-West from Yerevan. Town is the junction of Yerevan-Gyumri and Yerevan-Spitak roads.

Ashtarak town *developed* as a satellite town of Yerevan. It is *administrative and political, economic, scientific, educational and cultural centre of the marz*.

The main branch of economy is food and beverage production.

Aparan town (in the end of year 2007 comprised 6.6 ths. people) is the second town in the marz by its largeness and importance. It is situated on the bank of Kasakh river (in the distance of 59 km from Yerevan). The main branch of economy is food production.

Talin town (in the end of year 2007 comprised 5.7 ths. people) is located on the south-western slope of Aragats mountain. The base of *economy* is precious articles production.

ՄԱՆԲԱԾԱՆ ԱՌԵՎՏՐԻ ՕԲՅԵԿՏՆԵՐ
RETAIL TRADE UNITS

	Քանակը Number			
	2005	2006	2007	
Մանրածախ առևտրի օբյեկտներ, ընդամենը	255	232	306	Retail trade units, total
<i>այդ թվում՝</i>				<i>including</i>
խանութներ	87	90	100	shops
կրպակներ	101	101	163	kiosks
գյուղատնտեսական արտադրանքի շուկաներ	4	4	4	markets of agricultural produce
սպառողական ապրանքների շուկաներ	3	3	3	markets of consumer goods
առևտրի այլ օբյեկտներ	60	34	36	other trade units

ԿՐԹԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ
EDUCATION ESTABLISHMENTS

	Քանակը Number			
	2005	2006	2007	
Հաստատություններ, ընդամենը	164	160	153	Establishments, total
<i>որոնցից՝</i>				<i>including</i>
նախադպրոցական	25	23	17	pre-school establishment
հանրակրթական պետական դպրոցներ	127	127	126	school of public general education
երաժշտական, արվեստի, գեղարվեստի դպրոցներ, մանկապատանեկան ստեղծագործական կենտրոններ	11	9	9	music and art school youth creative(cultural) centre
ոչ պետական և պետական միջին մասնագիտական ուսումնական	1	1	1	non-state secondary specialized education establishment

ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՀԱՄԱՅՆՔՆԵՐ
URBAN COMMUNITIES

Համայնքի անվանումը	Community name	Բնակավայրի անվանումը	Settlement name	Մշտական բնակչության թվաքանակը 2008թ. հունվարի 1-ի դրությամբ *, մարդ Population de jure number as of January 1 *, 2008, people
Աշտարակ	Ashtarak	ք. Աշտարակ	t. Ashtarak	21563
		գ. Մուղնի	v. Mughni	
Ապարան	Aparan	ք. Ապարան	t. Aparan	6573
Թալին	Talin	ք. Թալին	t. Talin	5665

* Այստեղ և հետագայում՝ ՀՀ մարզերի քաղաքային համայնքների բնակչության թվաքանակը ներկայացվել է ընթացիկ հաշվառմամբ:

Here and hereinafter, population of urban communities of the Ra marzes is presented by current registration data.

ԳՅՈՒՂԱԿԱՆ ՀԱՍԱՅՆՔՆԵՐ
RURAL COMMUNITIES

	Համայնքի անվանումը	Community name	Բնակավայրի անվանումը Settlement name	Մշտական բնակչության թվաքանակը ** 2008թ. հունվարի 1-ի դրությամբ, մարդ Population de jure number ** as of January 1, 2008, people
1	Ագարակ (Աշտարակի տարածաշրջան)	Agarak (region of Ashtarak)		1815
2	Ագարակավան (Թալինի տարածաշրջան)	Agarakavan (region of Talin)		1036
3	Ալագյազ	Alagyaz		462
4	Ակունք	Akunk		598
5	Աղձք	Aghdsk		1904
6	Անտառուտ	Antarut		229
7	Աշնակ	Ashnak		1192
8	Ավան	Avan	•Ավան / Avan •Խնուսիկ/ Khnusik	892
9	Ավշեն	Avshen		270
10	Արագած (Ապարանի տարածաշրջան)	Aragats (region of Aparan)		3730
11	Արագածավան (Թալինի տարածաշրջան)	Aragatsavan (region of Talin)		5742
12	Արագածոտն	Aragatsotn		1105
13	Արա	Ara		611
14	Արտաշավան	Artashavan	•Արտաշավան/ Artashavan •Լուսաղբյուր/ Lusaghbyur •Նիգատուն / Nigatun	701
15	Արտենի	Arteni		3490
16	Արուճ	Aruj		1213
17	Արևուտ (նախկինում՝ Բառոճ)	Arevut (formerly Baroj)		137
18	Ափնագյուղ	Apnaguyugh		636
19	Բազմաղբյուր	Bazmaghbyur		1054
20	Բերքառատ	Berkarat		1043
21	Բյուրական	Byurakan		4550
22	Գառնահովիտ	Garnhovit		493
23	Գեղադիր	Geghadir		679
24	Գեղաձոր	Geghadzor		1325
25	Գեղարոտ	Gegharot		590
26	Գետափ	Getap		156
27	Դաշտադեմ	Dashtadem		662
28	Դավթաշեն	Davtashen		757
29	Դոմասար (նախկինում՝ Ղաբաղթաբա)	Ddmasar (formerly Ghabaghtaba)		123

** Այստեղ և հետագայում՝ ՀՀ մարզերի գյուղական համայնքների այս տվյալների սկզբնաղբյուրը՝ գյուղական համայնքների կողմից տարեկան կտրվածքով ներկայացվող «Գյուղական բնակչության սեռա-տարիքային կազմը» պետական վիճակագրական հաշվետվություններն են: Այդ սկզբնաղբյուրներով ՀՀ 866 գյուղական համայնքների մշտական բնակչության թվաքանակների հանրագումարը՝ ամբողջությամբ և ըստ մարզերի ունի որոշակի շեղում բնակչության ընթացիկ հաշվառման համանուն տվյալներից, որոնք խարսխված են ՀՀ արդարադատության նախարարության և ՀՀ կառավարությանն առընթեր ՀՀ ռստիկանության վարչական ռեգիստրների տվյալների վրա (շեղումը՝ 01.01.2008թ.-ի դրությամբ ՀՀ մասշտաբով՝ կազմել է +5.3%): Շեղումը հիմնականում պայմանավորված է գյուղական համայնքների միջև խնդրո առարկա տեղեկատվության փոխանակման, համադրման և անվանական տվյալների մակարդակով ստուգաճշտման համակարգի բացակայությամբ:

Here and hereinafter, the sources of these data are the state statistical reporting forms «Sex and age composition of rural population» provided by the rural communities on annual basis. According to those sources the sum total of de jure population of 866 RA rural communities as a whole and by marzes has some discrepancy from the same data of current registration of population, which are based on the data from administrative registers of RA Ministry of Justice and RA Police under RA Government (as of 01.01.2008 the discrepancy was +5.3% for the republic). The discrepancy is mainly stipulated by the absence of the system of exchange, comparing and checking in individual data level of the given information between rural communities.

	Համայնքի անվանումը	Community name	Բնակավայրի անվանումը Settlement name	Մշտական բնակչու- թյան թվաքանակը 2008թ. հունվարի 1-ի դրությամբ, մարդ Population de jure number ** as of January 1, 2008, people
30	Դիան	Dian		126
31	Դպրևանք	Dprevank		102
32	Եղիպատրուշ	Yeghipatrush		867
33	Եղնիկ	Yeghnik		555
34	Երնջատափ	Yernjatap		691
35	Զարինջա	Zarinja		638
36	Զովասար	Zovasar		584
37	Թաթուլ (նախկինում՝ Արեգ)	Tatul (formerly Areg)		884
38	Թթուջուր	Ttujur		385
39	Թլիկ	Tllik		118
40	Իրինդ	Irind		956
41	Լեռնապար	Lernapar		660
42	Լեռնարոտ	Lernarot		419
43	Լուսագյուղ	Lusagyugh		802
44	Լուսակն	Lusakn		177
45	Ծաղկահովիտ	Tsaghkahovit		2045
46	Ծաղկաշեն	Tsaghkashen		767
47	Ծաղկասար	Tsaghkasar		126
48	Ծիլքար	Tsilkar		569
49	Կաթնաղբյուր	Katnaghbyur		1374
50	Կայք (նախկինում՝ Մուլքի)	Kayk (formerly Mulqi)		684
51	Կանչ (նախկինում՝ Գյալթո)	Kanch (formerly Gyalto)		130
52	Կանիաշիր (նախկինում՝ Սանգյար)	Kaniashir (formerly Sangyar)		468
53	Կարբի	Karbi		4123
54	Կարմրաշեն	Karmrashen		506
55	Կաքավաձոր	Kaqavadsor		1156
56	Կոշ	Kosh		3223
57	Հակո (նախկինում՝ Հակկո)	Hako (formerly Hakko)		73
58	Հարթավան	Hartavan		1048
59	Հացաշեն	Hacashen		248
60	Հնաբերդ	Hnaberd		2278
61	Չորագլուխ	Dsoraglukh		312
62	Ղազարավան	Ghazaravan		590
63	Ճարճակիս (նախկինում՝ Դերեկ)	Tchartchakis (formerly Derek)		583
64	Մաստարա	Mastara	•Մաստարա/ Mastara •Չորագլուխ / Dsoragjugh	2272
65	Մելիքգյուղ	Meliqgjugh		1318
66	Մեծաձոր (նախկինում՝ Ավթոնա)	Metsadsor (formerly Avtona)		102
67	Միջնատուն (նախկինում՝ Օրթաճյա)	Mijnatun (formerly Ortatchya)		283
68	Միրաք	Mirak		105
69	Ներքին Բազմաբերդ	Nerqin bazmaberd		1412
70	Ներքին Սասունաշեն	Nerkin Sasunashen		978
71	Նիգավան	Nigavan		721
72	Նոր Ամանոս	Nor Amanos		820
73	Նորաշեն (Արագածի տարածաշրջան)	Norashen (region of Aragats)		1115
74	Նոր Արթիկ	Nor Artik		584
75	Նոր Եդեսիա	Nor Yedesia		1142
76	Շամիրամ	Shamiram		1610
77	Շենավան	Shenavan		1982
78	Շենկանի	Shenkani		233
79	Շղարշիկ	Shgharshik		568

	Համայնքի անվանումը	Community name	Բնակավայրի անվանումը Settlement name	Մշտական բնակչու- թյան թվաքանակը ** 2008թ. հունվարի 1-ի դրությամբ, մարդ Population de jure number ** as of January 1, 2008, people
80	Շողակն	Shoghakn		152
81	Ոսկեթաս	Vosketas		531
82	Ոսկեհատ	Voskehat		1110
83	Ոսկեվազ	Voskevaz		4239
84	Չքնաղ	Chknagh		267
85	Պարտիզակ	Partizak		266
86	Ջամշլու	Jamshlu		287
87	Ջրամբար	Jrambar		177
88	Ռ-յա թագա	Rya Taza		544
89	Սաղմոսավան	Saghmosavan		208
90	Սադունց (նախկինում՝ Ամրե թագա)	Sadunts (formerly Amre taza)		291
91	Սասունիկ	Sasunik	•Սասունիկ/ Sasunik •Կարին/ Karin	3456
92	Սարալանջ	Saralanj		247
93	Սիփան	Sipan		276
94	Սորիկ	Sorik		120
95	Սուսեր	Suser		375
96	Վարդաբլուր	Vardablur		635
97	Վարդենիս	Vardenis		758
98	Վարդենուտ	Vardenut		905
99	Վերին Բազմաբերդ	Verin Bazmaberd		510
100	Վերին Սասնաշեն նախկինում՝ Վերին Սասունաշեն)	Verin Sasnashen (formerly Verin Sasunashen)		368
101	Վերին Սասունիկ	Verin Sasunik		156
102	Տեղեր	Tegher		236
103	Յամաքասար	Tsamakasar		455
104	Ուշի	Ushi		1650
105	Ույան	Ujan		3389
106	Փարաի	Parpi		2458
107	Քուչակ	Kuchak		2492
108	Օթևան (նախկինում՝ Բայսզ)	Otevan (formerly Baysz)		228
109	Օհանավան	Ohanavan		2567
110	Օշական	Oshakan		5480
111	Օրգով	Orgov		535

**ՀՀ ԱՐԱԳԱԾՈՏՆԻ ՄԱՐԶԻ ՊԱՅՄԱՆԱԿԱՆ 10000 ԲՆԱԿԻՉ ՈՒՆԵՑՈՂ
ԹԱՂԱՅԻՆ ՀԱՄԱՅՆՔԻ ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՄԻ ԸԱՐՔ ԲՆՈՒԹԱԳՐԻՉՆԵՐ, 2007թ.
SOME SOCIAL INDICATORS OF DISTRICT COMMUNITY WITH 10000
POPULATION IN RA ARAGACOTN MARZ, 2007**

	Ընդամենը Total	նրանցից` including :		
		կանայք ¹ women ¹	տղամարդիկ ¹ men ¹	
Բնակչությունը, մարդ	10000	4989	5011	Population, person
Ծնվածներ, մարդ	134	60	74	Births, person
Մահացածներ, մարդ	86	42	44	Deaths, person
Ամուսնություններ	58	X	X	Marriages
Ամուսնալուծություններ	7	X	X	Divorces
Մեկ բնակչի ապահովվածությունն ընդհանուր բնակավայրերում,քառ.մ	32.4	X	X	Total area of housing stock provided per inhabitant, square metre
Կրթության ոլորտ. հաճախումը կրթօջախներ, մարդ`				Education sphere, attendance to education establishments, person
նախադպրոցական	58	28	30	pre-school
հանրակրթական	1593	763	830	schools of general education
երաժշտական, արվեստի, գեղարվեստի դպրոցներ, մանկապատանեկան- ստեղծագործական կենտրոններ	61	41	20	musical, art schools, creative centers for children
միջին մասնագիտական	1	1	0.0	secondary
բարձրագույն մասնագիտական	-	-	-	higher
Առողջապահության ոլորտ`				Public health sphere
հաճախել են պոլիկլինիկա տարվա ընթացքում (հաճախումների քանակը)	20484	...	...	annual attendance to polyclinic during the year (number of attendances)
Մարզիկներ, մարդ	36	1	35	Athletes, person
Զբաղվածներ, մարդ	4501	...	...	Employed, person
նրանցից` գիտական հիմնարկներում	26	7	19	of which - in Science establishments
նրանցից` գիտության դոկտոր	2	0.0	2	of which - doctors of Science
գիտության թեկնածուներ	7	1	6	candidates of Science
ուսուցիչներ	203	156	47	teachers
բժիշկներ	17	...	...	physicians
միջին բուժանձնակազմ	50	...	...	paramedical personnel
Գործազուրկներ /պաշտոնապես գրանցված/, մարդ	104	73	31	Unemployed /officially registered/ person
Սոցիալական ապահովության ոլորտ				Social insurance sphere
ընդհանուր կենսաթոշակառուներ, տարեվերջի դրությամբ, մարդ	1608	...	...	total pensioners/ as of the end of the year/ person
աղքատության ընտանեկան նպաստ և միանվագ դրամական օգնություն ստացող ընտանիքներ	417	X	X	families that get poverty family benefit and one-time benefit
Հաճախումների քանակը տարվա ընթացքում				Annual attendance during the year
գրադարան	14500	...	...	library
թատրոն	-	-	-	theatre
համերգ	-	-	-	concert
թանգարան	357	...	...	museum
Իրավական ոլորտ				Law sphere
հանցագործության դեպքերի քանակը, տարվա ընթացքում	19	X	X	total crimes, during the year
այդ թվում` ոչ մեծ ծանրության	5	X	X	of which - not grave crime
միջին ծանրության	6	X	X	medium crime
ծանր	7	X	X	grave crime
առանձնապես ծանր	0.0	X	X	special grave crime

¹ Ցուցանիշները հաշվարկային են:
The indicators are accountable.